

EIA IPPC SEA

- RNDr. Petr Anděl, CSc.
SEA a fragmentace krajiny
(str. 2)
- Ing. Bc. Jan Maršák
Údaje ohlášené do integrovaného registru znečištění byly zveřejněny na internetu
(str. 4)
- Kolektiv oddělení SEA, odbor posuzování vlivů na životní prostředí a IPPC, MŽP
Dosavadní zkušenosti s praktickým uplatňováním zákona
(str. 5)
- Ing. Jitka Fidlerová, Ing. Vladimír Rimmel
Konference SEA/EIA ' 2005
(str. 7)
- Bc. Jiří Valta
Změny podmínek skládkování se dotknou i integrovaných povolení
(str. 9)
- Bc. Jiří Valta, Ing. Lucie Svobodová
Odpady versus vedlejší živočišné produkty
(str. 11)
- Ing. Halina Adámková
Česko má zákon o obnovitelných zdrojích energie
(str. 13)
- Ing. Petr Zajíček, Ing. Ivana Špelinová
Základní informace o technických pracovních skupinách v gesci MZe
(str. 16)
- **Informace o technických pracovních skupinách (TPS)**
(str. 17)
- **Informace:**
Mapové služby Portálu veřejné správy České republiky

SEA a fragmentace krajiny

RNDr. Petr Anděl, CSc.

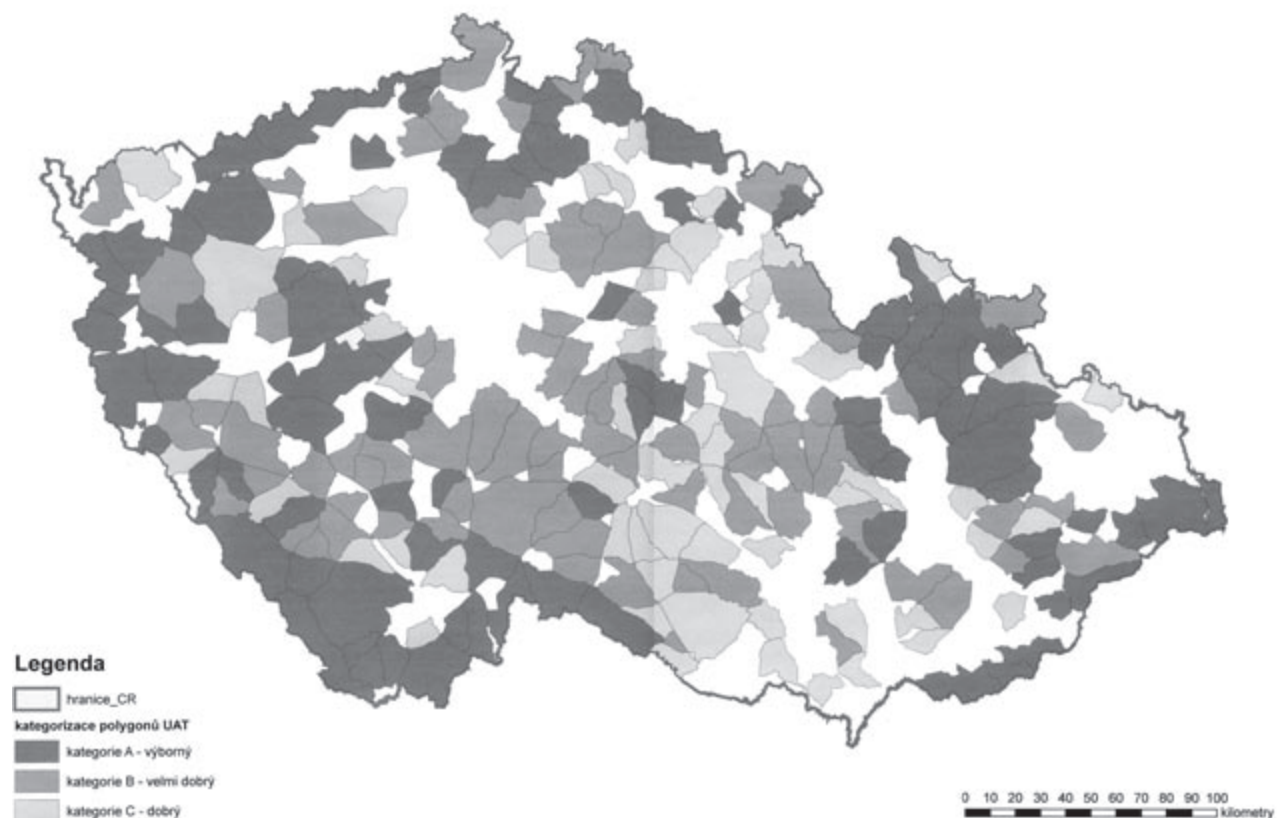
1. Úvod

Hlavním úkolem posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí je podchytit potenciální negativní vlivy hospodářské činnosti již na úrovni základních koncepčních materiálů, které potom předurčují realizaci následných konkrétních záměrů. Jak vyplývá z již používaného spojení „strategické hodnocení vlivů na životní prostředí – SEA“ posuzování by měly být především dopady, které mají základní a koncepční význam. Mezi taková témata náleží bezesporu problematika fragmentace krajiny.

Fragmentace krajiny a s tím související fragmentace populací je závažným a také velmi složitým problémem ochrany přírody. Je zřejmé, že neustálé další dělení krajiny na menší a menší části je negativním efektem, který může mít v budoucnu katastrofické následky pro flóru, faunu a ekosystémy. Fragmentace krajiny není ale problémem jen ochrany přírody. Rozhodující význam má i pro život člověka v krajině, pro zajištění psychické pohody, pocitu domova s možností odpočinku a rekreace. Krajina rozdělená na drobné segmenty sídly a do-

pravou, s navazující hlukovou a imisní zátěží, tento potenciál ztrácí. Ne náhodou první práce zabývající se fragmentací byly zpracovávány pro hodnocení rekreačních možností území. Je tedy zřejmé, že v otázkách fragmentace se spojují zájmy ochrany člověka a ochrany živočichů, a proto je třeba se na tuto problematiku intenzivně zaměřit již v koncepčních a územně plánovacích materiálech.

SEA posuzuje hodnocené koncepce komplexně, jak z hlediska jednotlivých složek životního prostředí, tak i obecných cílů formulovaných v mezinárodních i národních dokumentech. Mezi tyto obecné cíle patří bezpochyby i ochrana krajiny před nadměrnou fragmentací, a proto by v rámci každého posuzování měla být tato otázka samostatně hodnocena. Zde se ale jako určitý problém jeví obtížný popis a kvantifikace tohoto problému, zvláště když si uvědomíme, že fragmentace prostředí se týká celé řady druhů organismů s různými nároky. Avšak proto, aby bylo možné přijímat konkrétní plánovací opatření, je nezbytné celý problém zjednodušit. Takovou možností je metodika „nefragmentovaných oblastí“, která je popsána dále.

2. Metodika nefragmentovaných oblastí

Metodika byla zpracována firmou Evernia s.r.o. /1/ na základě objednávky Ministerstva životního prostředí na začátku roku 2005 a v současné době je připravováno její vydání formou metodické příručky. V ní bude tato problematika popsána podrobně včetně výsledných mapových výstupů. Zde se proto omezím pouze na popis základních principů.

Jak bylo již uvedeno, pro praktické aplikace je nutné zjednodušení problému. To je možné následujícím způsobem:

a) zaměření na fragmentaci dopravou – výstavba silnic a dálnic patří k hlavním rizikovým faktorům pro fragmentaci krajiny. Vzhledem k tomu, že tyto stavby mají liniový charakter, zasahují svým působením rozsáhlá území. Proto je možné v první řadě se zaměřit na dopravu, jako podstatný fragmentační faktor.

b) chránit především oblasti, které jsou dosud fragmentací málo postižené – fragmentaci je třeba omezovat na celém území, ale prioritní pozornost by měla být věnována těm oblastem, které jsou dosud fragmentací málo postižené. Je to stejný princip jako u jiných složek životního prostředí. Prvořadou pozornost je tedy třeba zaměřit na nefragmentované oblasti.

Stanovení nefragmentovaných oblastí je převzato z metodiky používané Spolkovým úřadem pro ochranu přírody v SRN. /2,3/

Nefragmentovaná oblast dopravou je definována jako část krajiny ohraničená silnicemi s intenzitou dopravy vyšší než 1000 vozidel/den, nebo vícekojejnými železničními tratěmi, o velikosti větší nebo rovné 100 km². Přehled těchto oblastí nazývaných jako polygony UAT (z angl. unfragmented areas by traffic) je uveden na obr. 1.

V rámci podrobnější metodiky jsou tyto polygony hodnoceny z hlediska své kvality, a to ve dvou směrech:

I) z hlediska přítomnosti a rozlohy vhodných biotopů (na základě stanovení tzv. efektivní plochy)

II) z hlediska potenciálního rizika jejich rozdělení (na základě stanovení tzv. potenciální bariéry)

Polygony UAT tedy představují modelové území, které považujeme za nefragmentované. Z toho vyplývá, že při hodnocení jakékoliv koncepce je třeba posoudit všechny záměry, které by mohly polygony UAT ovlivnit. Jedná se především o následující:

- výstavby nových komunikací uvnitř polygonu – zásadní jsou především trasy, které jsou navrhovány mimo současné dopravní koridory a „půlí“ dosud nefragmentované oblasti. Vždy by se mělo posoudit, zda existuje nějaké reálné řešení, které by zásah minimalizovalo. Přehled minimalizačních opatření při výstavbě silnic a dálnic je uveden v metodické příručce vydané AOPK ČR /4/.

- realizace záměrů, u kterých dojde k výraznému nárůstu dopravy – polygony jsou ohraničeny silnicemi s intenzitou dopravy nad 1000 vozidel za den. Pokud v důsledku realizace záměru překročí doprava tuto hranici, dojde k rozštěpení nebo i zániku polygonu. Zásadními záměry jsou zde především výstavby nových obytných souborů mimo intravilány obcí, které potom vyvolávají potřebu výstavby veškeré infrastruktury.

Zde je třeba zdůraznit, že cílem tohoto přístupu není zakázat jakoukoliv výstavbu uvnitř polygonů UAT. Jde o to zařadit hledisko fragmentace do komplexního rozhodování o variantách záměrů jako rovnocenné kritérium mezi ostatními environmentální, ekonomická, sociální a technická hlediska.

3. Závěr

Problematika fragmentace krajiny by měla být součástí všech dokumentací SEA jako jedno z hledisek při hledání optimálního řešení navrhovaných záměrů. Největší význam má při posuzování územních plánů, zvláště územních plánů velkých územních celků. Zde může včasné a preventivní řešení zabránit nevratným škodám na krajině a živé přírodě v budoucnosti. Předložená metodika nefragmentovaných oblastí je vhodným praktickým nástrojem.

4. Literatura

(1) Anděl P. et Gorčicová I., 2005: Kategorizace území České republiky z hlediska rizika fragmentace krajiny dopravou. – Zpráva pro MŽP. Evernia s.r.o. Liberec.

(2) Binot-Hafke M., Illmann J., Schäfer H.J., Wolf D. /ed./, 2002: Nature Data 2002. – Bundesamt für Naturschutz, Bonn, 284 s.

(3) Gawlak Ch., 2001: Unzerschnittene Verkehrsarme Räume in Deutschland 1999. – Natur und Landschaft, 76, Heft 11, 481-484.

(4) Hlaváč V. et Anděl P., 2001: Metodická příručka pro zajištění průchodnosti dálnic pro volně žijící živočichy. – AOPK ČR Praha.

RNDr. Petr Anděl, CSc.

EVERNIA s.r.o.

Tř. 1. máje 97

460 01 Liberec

andel@evernia.cz

Údaje ohlášené do integrovaného registru znečištění byly zveřejněny na internetu

Ing. Bc. Jan Maršák

Úvod

Do integrovaného registru znečišťování životního prostředí (IRZ) byly údaje poprvé uživateli registrované látky, kteří splnili podmínky pro vznik ohlašovací povinnosti, ohlášeny do 15. 2. 2005 za rok 2004. IRZ je v zákoně o integrované prevenci (zákon č. 76/2002 Sb.) definován jako veřejný informační systém veřejné správy. Ustanovení zákona (§ 26) ukládá povinnost Ministerstvu životního prostředí zveřejnit ohlášené údaje na internetu do 30. 9. běžného roku za předchozí kalendářní rok.

Požadavkem zákona o integrované prevenci, evropského práva a mezinárodních dokumentů je umožnit veřejnosti efektivní přístup k elektronicky zveřejněným údajům. Veřejná přístupnost kvalitativně odlišuje IRZ od ostatních již provozovaných registrů v oblasti životního prostředí a zároveň klade daleko větší nároky na konstrukci registru, jeho správu a provoz. Rozšiřování a prezentace dat hrají klíčovou roli v celé koncepci IRZ. Ministerstvo životního prostředí muselo zabezpečit veřejnosti snadný a rychlý přístup k datům v IRZ. **Řešením bylo vybudování přehledné, informačně bohaté a uživatelsky přátelské internetové stránky IRZ – www.irz.cz, na které byly**

30. 9. 2005 poprvé zveřejněny údaje ohlášené do integrovaného registru znečišťování.

Internetové stránky IRZ – www.irz.cz

Internetové stránky integrovaného registru znečišťování byly spuštěny již v červnu roku 2004. S ohledem na přípravu prvního ohlašování do integrovaného registru znečišťování (IRZ) byly stránky orientovány převážně na potenciální ohlašovatele do IRZ a staly se významným zdrojem informací. Nicméně s ohledem na předpoklad, že po zveřejnění ohlášených údajů se skladba návštěvníků stránek změní, musela stránka v roce 2005 projít rozsáhlou rekonstrukcí.

Přípravě nové internetové prezentace IRZ bylo věnováno ze strany MŽP (oddělení IPPC) maximální úsilí. Byla vypracována podrobná studie o požadavcích na tzv. „přístupný web“. Zároveň bylo nutné specifikovat náležitosti webové stránky, aby mohla být označena za vyhovující z hlediska metodických pokynů Ministerstva informatiky na informační systémy veřejné správy (ISVS). V neposlední řadě byla zpracována rešerše k prezentacím zahraničních registrů na internetu. Definitivní strukturu webové stránky spolu s popisem jednotlivých hlavních sekcí uvádí tabulka 1.

Tabulka 1: Struktura webové stránky integrovaného registru znečišťování

O IRZ	Obsahuje krátkou informaci o smyslu IRZ, jeho přínosech, provozu IRZ, právních předpisech vztahujících se k IRZ a Projektu IRZ.
Vyhledávání v IRZ	Obsahuje nástroj k jednoduchému a pokročilému vyhledávání v databázi integrovaného registru znečišťování.
Ohlašované látky	Obsahuje podrobné informace k jednotlivým látkám obsaženým v IRZ.
Ohlašování	Obsahuje informace o ohlašovacím procesu, ohlašovacích nástrojích, o vedení evidence a informace o centrální ohlašovně.
Dokumenty	Obsahuje zprávy, příručky, návody, publikace a ostatní dokumenty vztahující se k IRZ.
Registry znečišťování	Obsahuje informace o Evropském registru emisí znečišťujících látek (EPER) a plánovaném Evropském registru úniků a přenosů znečišťujících látek (E-PRTR).
Otázky a odpovědi	Obsahuje strukturované odpovědi na otázky k IRZ, centrální ohlašovně a dalším tématům.
Důležité pojmy	Obsahuje definice pojmů důležitých pro oblast IRZ.
Odkazy	Obsahuje strukturované odkazy na relevantní webové stránky.
Kontakty	Obsahuje kontakty na MŽP, CENIA, helpdesk.

Vyhledávání v IRZ

Pravděpodobně nejčastěji využívanou funkcí stránek bude vyhledávání v ohlášených údajích. Požadavky na vyhledávání v registrech úniků a přenosů znečišťujících látek vycházely z údajů, které byly do IRZ ohlášeny. Od analýzy údajů v registru se musí odvíjet i systém vyhledávání, který bude nabídnut různým cílovým skupinám uživatelů registru. Základní pravidla pro vyhledávání v IRZ byla nastavena následujícím způsobem:

- Vyhledávání v IRZ musí být umožněno zadáním různých kritérií.
- Odpověď na dotaz musí být komplexní a musí umožňovat přechody mezi různými druhy informací.
- Systém vyhledávání musí umět zodpovídat kombinované dotazy.
- Vyhledávání musí odpovídat nárokům mezinárodních dokumentů a standardům běžným v rámci Evropské unie.
- Musí být k dispozici interaktivní grafické rozhraní – mapová aplikace.

Kritéria vyhledávání

Uživatel webové stránky integrovaného registru znečišťování má možnost zadávat různá kritéria

pro vyhledávání údajů v IRZ a jejich kombinace. Jako vyhledávací kritéria byla stanovena:

- název ohlašované látky nebo její číslo CAS,
- druh emise/přenosu,
- ohlašovací rok,
- název společnosti (provozovny) nebo IČ,
- NOSE-P kód,
- lokalita.

Závěr

Ministerstvo životního prostředí splnilo svou zákonem stanovenou povinnost zveřejnit údaje z integrovaného registru znečišťování. Poprvé jsou tak k dispozici velmi podrobné a konkrétní informace o znečišťování životního prostředí. Prostřednictvím uživatelsky přátelské a informačně bohaté internetové stránky (www.irz.cz) je mohou uživatelé internetu (veřejnost, státní správa, průmyslové organizace, výzkumné instituce) využívat. Provozovatelem stránek je CENIA, česká informační agentura životního prostředí. Samozřejmostí bude pravidelná aktualizace stránky.

Ing. Bc. Jan Maršák

Vedoucí oddělení IPPC a vedoucí Projektu IRZ

Odbor posuzování vlivů na životní prostředí a IPPC

Ministerstvo životního prostředí

Dosavadní zkušenosti s praktickým uplatňováním zákona

Kolektiv oddělení SEA, odbor posuzování vlivů na životní prostředí a IPPC, MŽP

a) Současný stav

První koncepce SEA byla na OPVI MŽP oznámena podle zákona č. 100/2001 Sb., ve znění zákona č. 93/2004 Sb., až začátkem července roku 2004. Důvodem byla skutečnost, že velké množství koncepcí bylo na MŽP a kraje předkládáno podle původního zákona č. 244/1992 Sb., o posuzování rozvojových koncepcí a programů na životní prostředí.

První oznámenou koncepcí byla oborová koncepce „Plán odpadového hospodářství Středočeského kraje“ a do 15. června 2005 bylo na úrovni

MŽP oznámeno dalších 11 koncepcí. Dalších 5 koncepcí bylo oznámeno na úrovni krajských úřadů (dvě koncepce byly oznámeny Krajskému úřadu Jihočeského kraje, po jedné Moravskoslezskému, Zlínskému a kraji Vysočina).

Všech 17 oznámených oborových koncepcí bylo podrobena zjišťovacímu řízení podle zákona č. 100/2001 Sb., v platném znění. Pouze v jednom případě bylo posuzování ukončeno závěrem zjišťovacího řízení (nepodléhá dalšímu posuzování). Ke 4 koncepcím bylo vydáno souhlasné stanovisko s podmínkami, ostatní se nacházejí v různém stadiu posuzování.

Předmětem posuzování jsou i územně plánovací dokumentace. Na úrovni MŽP byly k 15. červnu 2005 oznámeny 3 územně plánovací dokumentace velkých územních celků – všechny se závěrem zjišťovacího řízení stanovujícím oblasti, na které se má další posuzování zaměřit.

Na úrovni krajských úřadů bylo oznámeno 1139 územně plánovacích dokumentací obcí (z toho 515 změn územních plánů obcí). Z celkového počtu bylo 420 oznámení ukončeno závěrem zjišťovacího řízení, že záměr nepodléhá dalšímu posuzování. Pouze v jednom případě bylo již vydáno souhlasné stanovisko s podmínkami, ostatní případy se nacházejí v různém stadiu posuzování.

(Pozn.: Kromě uvedených počtů se MŽP zabývá i dosud neukončenými územními plány vč. jejich posouzení, které byly oznámeny v době platnosti původního zákona č. 244/1992 Sb., v posledním platném znění. Těchto dokončovaných koncepcí bylo k 15. 6. 2005 celkem 31).

b) Závěry plynoucí z praktické aplikace zákona

Za cca roční období uplatňování citovaného zákona lze konstatovat, že díky úzké spolupráci s krajskými úřady a pomocí OL při vydávání výkladů k zákonu, je zajištění procesu posuzování proveditelné. Byly zpracovány a na internetu zveřejněny 3 výklady k zákonu a zprovozněn Informační systém IS SEA, umožňující příslušným úřadům (MŽP a krajským úřadům) naplnit dikci § 16 zákona o zveřejnění informací o dokumentech pořizovaných v průběhu posuzování a o veřejných projednáních.

Na základě zahájených a probíhajících procesů SEA na úrovni MŽP i krajů lze identifikovat některé nedostatky právní úpravy. Obecně lze uvést, že zákon zavádí neodůvodněné rozdíly mezi procesy EIA a SEA a naopak tam, kde by rozdíly měly být zvýrazněny, zcela chybí. Jako příklad lze uvést ustanovení o rozesílání dokumentů k vyjádření územním samosprávným celkům v průběhu procesu, které znamená pro příslušný úřad značnou administrativní náročnost (např. ve Středočeském kraji se jedná o více než 1000 obcí). Odlehčení nepřineslo ani používání e-mailové pošty vzhledem k tomu, že není k dispozici udržovaná aktuální databáze e-mailových adres. V případě koncepcí přesahujících hranice jednoho kraje by byla situace ještě komplikovanější. Způsob a rozsah zveřejnění by měl být upraven speciálně s tím, že zveřejnění zajistí pořizovatel koncepce. Zejména by bylo vhodné

vymezit pojem dotčených územních samosprávných celků na adekvátní úroveň zveřejnění.

Předmět posouzení je v § 10a zákona vymezen příliš vágně. Není například zohledněna přílišná obecnost některých celostátních strategií, které tak svým obsahem neposkytují dostatečně konkrétní podklad pro vyhodnocení. Jedná se o koncepcie na úrovni politik, pro které směrnice hodnocení nepožaduje. Zákon žádným svým výslovným ustanovením nezohledňuje existující hierarchii koncepcí. Měla by zde být možnost zvolit adekvátní úroveň posouzení a stanovit, zda vlivy předmětu koncepce na životní prostředí hodnotit na lokální, regionální nebo na celostátní úrovni. Nemělo by docházet ke dvojímu posouzení téhož. Výše uvedené nedostatky jsou v současnosti překonávány metodickým výkladem. Uvedená hlediska jsou proto uplatňována při správním uvážení v rámci zjišťovacího řízení. Výslovná opora v zákoně zde však citelně chybí. Institut zjišťovacího řízení je v tomto směru velmi přínosný.

Postup při posuzování vlivů koncepcí zpracovávaných ústředním správním úřadem na životní prostředí je modifikován zvláštním ustanovením § 10j zákona. Příslušným úřadem je vždy ministerstvo, tj. MŽP. Paragraf 10j ukládá ministerstvu povinnost zajistit vyhodnocení návrhu koncepce posuzovatelem, a zajistit veřejné projednání návrhu koncepce. V obecné úpravě SEA jsou tyto povinnosti přiřazeny pořizovateli (např. krajskému úřadu). Základním principem celého paragrafu 10j by proto mělo být přenesení větší části odpovědnosti za zajištění jednotlivých kroků SEA procesu z příslušného úřadu na pořizovatele koncepce. Kompetence příslušného úřadu týkající se obsahové stránky hodnocení, tj. stanovení požadavků na vyhodnocení v závěru zjišťovacího řízení, kontrolu kvality předloženého vyhodnocení a vydání stanoviska k vlivům provádění koncepce na životní prostředí, by se mohly řídit obecnou úpravou SEA. Nebyl zde tudíž nejmenší důvod upravovat toto ve speciálním ustanovení, neboť bez této úpravy by platila úprava obecná, která plně vyhovuje.

V oblasti územního plánování (ustanovení § 10i zákona) je míra integrace SEA do procesu územního plánování pouze částečná. Příslušný úřad SEA stojí vně procesu územního plánování, a tak jen s obtížemi reflektuje svým závěrem zjišťovacího řízení vývoj předmětu posuzování, k němuž v úvodních fázích územního plánování dochází. Obtíže působí odlišení postavení příslušného úřadu od postavení dotčeného orgánu státní správy v územním plánování a odlišení právní povahy jejich úkonů. Obsah návrhu zadání, který odpovídá požadavkům stavebního zákona, neposkytuje dostatečný pod-

klad pro kvalifikované závěry v rámci zjišťovacího řízení. Úprava posouzení je velice podrobná, zároveň však výslovně pamatuje pouze na jeden (základní) postup pořizování územního plánu. Postup SEA v ostatních případech musí být ošetřen výkladem. Stručnější a pružnější právní úprava by zde velmi pomohla. Případná novela by měla vzniknout v úzké spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj.

Některé paragrafy Dílu 3 zákona, týkajícího se posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí, obsahují logické nesrovnalosti. O jejich odstranění (spolu s několika dalšími – např. doplnění stanoviska orgánu ochrany přírody podle § 45i zákona č. 114/1992 Sb. do Přílohy č. 7) byl požádán odbor legislativy v rámci přípravy novely zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění zákona č. 93/2004 Sb.

Diskuse probíhá k některým ustanovením § 18, podle kterých náklady spojené se zveřejňováním podle tohoto zákona nese příslušný úřad. Je tím dle některých názorů porušována obecná zásada „znečišťovatel platí“ (náklady spojené s posuzováním vlivů koncepce na životní prostředí hradí předkladatel). Tato otázka bude řešena po vyhodnocení zkušeností z delšího období účinnosti zákona.

Velké usnadnění při zveřejňování informací o dokumentech pořizovaných v průběhu posuzování dle § 16 přinesl Informační systém IS SEA, dostupný na webových stránkách MŽP a CENIA. (Příslušný úřad s právem zapisovat údaje, ostatní pouze číst). Na rozdíl od předcházejících informačních systémů dle zákona č. 244/1992 Sb., které plnily roli pouze evidenční, se nyní jedná o systém aktivní, naplňovaný průběžně potřebnými informacemi, takže plní i roli pro účast veřejnosti a dotčených správních úřadů. Z rozboru zapsaných údajů však vyplývá, že ne všechny příslušné úřady plně docenily tuto úlohu informačního systému. Jen tak lze vysvětlit skuteč-

nost, že mnohé údaje jsou zapisovány se zpožděním, v mnoha případech je zveřejněn pouze název, chybí texty dokumentů, nebo je zveřejněna pouze informace o tom, že byly vydány. V několika případech lze nalézt i formální chyby v závěrech zjišťovacích řízení. Tyto nedostatky jsou průběžně analyzovány a jsou podkladem pro pravidelné porady s příslušnými úřady a dalšími pracovníky SEA.

Přetrvávají i drobné nedostatky např. ve vztahu k informování veřejnosti, které vyplývají z neúplně převzaté Směrnice SEA.

c) Závěr

Implementací Směrnice SEA do právního řádu ČR byl proces posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí oproti předcházející právní úpravě prohlouben a zefektivněn. Popsané nedostatky jsou většinou řešitelné legislativními výklady, v některých konkrétních případech se však již po roce zkušeností ukazuje nezbytnost zahájit přípravy k novele zákona č. 100/2001 Sb., v platném znění.

Uplatňování nástroje posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí se úspěšně rozvíjí. Ze strany všech zúčastněných subjektů je patrná snaha o budování dobré praxe a kvalitativní růst. Problémem jsou výše zmíněné nedostatky právní úpravy týkající se procesní stránky a mezery v transpozici Směrnice SEA při tvorbě právní úpravy.

*Kolektiv oddělení SEA
Odbor posuzování vlivů na životní prostředí a IPPC
Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65
100 10 Praha 10*

Konference SEA/EIA'2005

Ing. Jitka Fidlerová, Ing. Vladimír Rimmel

Ve dnech 19. a 20. dubna 2005 proběhla v hotelu Atom v Ostravě již 5. mezinárodní konference SEA/EIA'2005, která byla zaměřena na výměnu zkušeností s platnou EIA legislativou, na diskusi k metodice i praxi SEA/EIA posuzování na národní i regionální úrovni a na širší souvislosti v procesech SEA/EIA po vstupu do EU.

Letošní konference, stejně jako předchozí ročníky, byla organizována jako diskusní fórum všech účastníků procesu SEA/EIA. Stejně jako na minulé konferenci (SEA/EIA'2003), byl už v názvu konference dán větší důraz na proces SEA. Průběh konference opět potvrdil, že „mix“ účastníků (zástupci úřadů, investorů, konzultantů, akademické sféry a nevládních or-

ganizací), kteří zastupují celé spektrum názorů, je pro všechny zúčastněné nejužitečnější.

Konference byla připravována Regionálním centrem EIA, v úzké spolupráci a za účinné podpory MŽP ČR, města Zlína, města Ostravy, Moravskoslezského kraje, Regionálního environmentálního centra, kanceláře Praha a společnosti OZO Ostrava.

Již zavedené akce se zúčastnilo téměř 100 odborníků – účastníků procesů posuzování vlivů na životní prostředí. Zaznělo zde 23 zajímavých příspěvků rozdělených do úvodní sekce a tří témat:

- I. zkušenosti účastníků s procesem EIA,
- II. strategické posuzování vlivů na životní prostředí – metodika a praxe,
- III. širší souvislosti SEA/EIA.

Z řady přednesených příspěvků je obtížné vybrat a upozornit pouze na některé. Proto jsou dále zvýrazněny spíše zajímavé myšlenky, nápady, diskusní příspěvky a souvislosti, které v celém průběhu zazněly:

- v přednesených příspěvcích i následné diskusi zaznělo, v porovnání s minulou konferencí (SEA/EIA 2003), více zkušeností se SEA posuzováním a zkušeností se SEA metodikou MŽP, která byla v průběhu konference několikrát pozitivně oceněna;
- k nejvíce aktuálním a diskutovaným tématům patřily vztahy procesů EIA/SEA s procesy integrovaného povolování, s NATUROU 2000 a procesem územního plánování;
- obdobně jako v roce 2003 byl často konstatován „nedostatečný“ zájem veřejnosti o většinu záměrů a především koncepcí posuzovaných z hlediska vlivů na ŽP;
- v několika příspěvcích i v diskusi zazněla kritika stávajícího stavebního zákona, resp. návrhy na novelizaci tohoto zákona;
- zajímavou součástí konference bylo také zasedání přípravného výboru NAFEA (Národní asociace pro posuzování vlivů), pod vedením zástupců REC Česká republika.

Hlavním cílem konference byla diskuse a výměna zkušeností mezi jednotlivými účastníky procesů SEA a EIA, která by měla přinést další zvýšení kvality ve všech fázích procesu posuzování vlivů na životní prostředí.

Spokojenost a poděkování od řady účastníků už v průběhu konference zavazuje organizátory pokračovat v tradici pořádání těchto konferencí, započaté již v r. 1992 i v budoucnu. Mezi doporučeními k zaměření příští konference jsme mj. zaznamenali návrhy na rozdělení konference do jednotlivých sekcí zabývajících se podrobněji aktuálními tématy. Dnes jsou to zejména – „vztah SEA/EIA a územního plá-

nování“, „vztah SEA/EIA a NATURA 2000“, „metody hodnocení vlivů na veřejné zdraví, vlivů na „naturová území“ a k tomu požadované autorizace“.

Pro zájemce o materiály z konference nabízíme zaslání sborníku a CD, další podrobnosti na www.rceia.cz.

Zkušenosti RC EIA se strategickým posuzováním

Regionální centrum EIA, ať už samostatně nebo ve spolupráci s dalšími subjekty, zpracovala od roku 2001 SEA posouzení několika koncepčních materiálů. Jednalo se především o koncepcce na krajské úrovni, resp. na úrovni obce.

Mezi nejčastěji posuzované materiály patří Plány odpadového hospodářství (POH – Moravskoslezského kraje, Jihočeského, Karlovarského a Olomouckého kraje). Lze konstatovat, že kvalita jednotlivých POH se od sebe značně lišila. Výběr zpracovatele koncepčního dokumentu považujeme proto za jeden z klíčových faktorů i pro výsledek strategického posuzování vlivů na ŽP. Vlastní posuzování probíhalo bez větších komplikací dle doporučené metodiky MŽP („o posuzování vlivů regionálních rozvojových koncepcí na životní prostředí“ – edice Planeta 3/2001; „Metodika posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí“, 05/2004).

Poměrně značný zájem o neformální setkání se zpracovateli POH projevíli zástupci obcí a producenti odpadů v Olomouckém i Moravskoslezském kraji. Účelem diskuse bylo informovat o připravovaném dokumentu a možnostech jednotlivých subjektů zapojit se do zpracování „Plánu“. Výsledkem byla v několika případech úprava původních návrhů.

V některých případech bylo sice SEA posouzení bráno jako součást procesu zpracování a schvalování „Plánu“, ale spíše jako „trpěná“ součást než jako partner, který pomáhá připravit vyvážený a životaschopný dokument. Naopak veřejnost, která byla proti navrhovanému řešení, někdy házela SEA tým do „jednoho pytle“ se zpracovatelem POH i úřadem.

Před platností zákona č. 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na ŽP, ve znění pozdějších předpisů, byly SEA hodnocení zpracovány dobrovolně, na základě Metodiky MŽP (3/2001). Nejčastějším důvodem zpracování dobrovolného SEA posouzení byla/je možnost následně se ucházet o spolufinancování projektů z fondů EU.

Zřejmě poprvé v České republice bylo RC EIA v závěru roku 2003 pověřeno souběžným SEA posouzením 4 koncepčních materiálů Moravskoslezského kraje.

Jednalo se o:

1. Program snižování emisí a imisí;
2. Územní energetickou koncepci;
3. Plán odpadového hospodářství;
4. Regionální surovinovou politiku.

Jedním z hlavních důvodů zadavatele tohoto posuzování (KÚ Moravskoslezského kraje) byla snaha o provázání těchto materiálů nejen na úrovni samotných koncepcí, ale také o SEA posouzení jejich vzájemných vazeb a vztahů. Vzhledem k tomu, že zpracovatelé jednotlivých koncepcí mezi sebou spolupracovali, nebyl SEA týmem zjištěn významný rozpor mezi jednotlivými koncepcemi. Významným zjištěním SEA týmu bylo však nedostatečné zpracování části Územní energetické koncepce, která prakticky opomenula tematiku obnovitelných zdrojů energie. Na základě připomínkového řízení a doporučení SEA týmu byla tato část dopracována. Určité metodické problémy při SEA posuzování vplynuly ze skuteč-

nosti, že Regionální surovinovou politiku zadávalo Ministerstvo průmyslu a obchodu a ne KÚ jako u ostatních koncepcí. I tuto odlišnost a problémy v komunikaci mezi jednotlivými účastníky se však nakonec podařilo vyřešit.

Přestože koordinovat a provádět současné posuzování čtyř koncepčních materiálů, jejichž autory byly čtyři různé subjekty, bylo poměrně těžkým a rozsáhlým úkolem, považujeme tento způsob hodnocení za smysluplný a racionální. Tam, kde jsou jednotlivé koncepční materiály tématicky provázány, takovouto metodu posuzování doporučujeme.

*Ing. Jitka Fidlerová, Ing. Vladimír Rimmel
Regionální centrum EIA, s.r.o.
Chelčického 4
702 00 Ostrava 1
fidlerova@rceia.cz
rimmel@rceia.cz*

Změny podmínek skládkování se dotknou i integrovaných povolení

Bc. Jiří Valta

Nutnost plné transpozice evropské Směrnice Rady 1999/31/ES, ze dne 26. dubna 1999, o skládkách odpadů, a Rozhodnutí Rady 2003/33/ES, ze dne 19. prosince 2002, kterým se stanoví kritéria a postupy přijímání odpadu na skládky podle článku 6 směrnice Rady 1999/31/ES a její přílohy č. II, vedla k přípravě nové vyhlášky, kterou se stanoví výrazně přísnější podmínky pro přijímání odpadů na skládky a do podzemních prostor oproti doposud platným právním předpisům České republiky.

Dne 11. 7. 2005 byla v částce č. 105 Sbírky zákonů České republiky zveřejněna vyhláška č. 294/2005 Sb., o podmínkách ukládání odpadů na skládky a jejich využívání na povrchu terénu a změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, která nabývá účinnosti 15 dní po jejím vyhlášení, tj. 5. 8. 2005. (s výjimkou § 16, bodů 11, 12 a přílohy č.1).

Vyhláška se významně dotýká nejen samotného provozu skládek, kdy došlo ke změně kritérií pro přijímání odpadů a podmínek provozu, ale novou kategorizací a nutností aktualizace většiny provozních

předpisů také rozhodnutí příslušných úřadů povolujících jejich provoz, především rozhodnutí o integrovaných povoleních.

V současné době je v České republice provozováno s platným rozhodnutím o integrovaném povolení přibližně 120 skládek kategorie 5.4 (skládky, které přijímají více než 10t denně nebo mají celkovou kapacitu větší než 25 000t, s výjimkou skládek inertního odpadu) dle přílohy č. 1 zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci.

Mezi nejvýznamnější změny, které budou mít vliv na vydaná integrovaná povolení, patří:

- Nová kategorizace skládek ostatního odpadu. Ta současné skládky kategorie S-OO (skládky určené pro odstraňování odpadu kategorie ostatní odpad, jejichž vodný výluh nepřekračuje v žádném z ukazatelů limitní hodnoty výluhové třídy číslo III, pro upravené odpady kategorie ostatní odpad, jejichž přijatelnost na jednotlivé skupiny skládek nelze hodnotit na základě jejich vodného výluhu, např. komunální odpad, směsný a sta-

vební demoliční odpad nebo pro odstraňování nebezpečného odpadu za podmínek stanovených v § 17 vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady a rovněž nebo také místo i izolační materiály s obsahem azbestu a stavební materiály obsahující azbest) nově rozdělují do tří skupin:

S-001 (sklárky nebo sektory skládek určené pro ukládání odpadů kategorie ostatní odpad s nízkým obsahem organických, biologicky rozložitelných látek, stanoveným v bodě 6 písmeno c), přílohy č. 4 a odpadů z azbestu za podmínek stanovených v § 7);

S-002 (sklárky nebo sektory skládek určené pro ukládání odpadů kategorie ostatní odpad včetně odpadů s podstatným obsahem organických, biologicky rozložitelných látek stanoveným v bodě 7, písmeno c) přílohy č. 4, nereaktivních nebezpečných odpadů a odpadů z azbestu za podmínek stanovených v § 7);

S-003 (sklárky nebo sektory skládek určené pro ukládání odpadů kategorie ostatní odpad včetně odpadů s podstatným obsahem organických, biologicky rozložitelných látek, odpadů, které nelze hodnotit na základě jejich vodného výluhu a odpadů z azbestu za podmínek stanovených v § 7. Na tyto sklárky nesmějí být ukládány odpady na bázi sádry).

- Stanovení možnosti přijímat k odstranění uložením odpady s obsahem azbestu, kde došlo oproti novelizovanému textu vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpadem, k upřesnění způsobu ukládání těchto odpadů, k minimalizaci možných přenosů azbestových vláken do okolního prostředí, k vedení přesné evidence o množství a místě uložení odpadu, a také stanoveny podmínky pro následné činnosti v sekcích tělesa sklárky, kde byly tyto odpady uloženy.
- Nově bylo striktně stanoveno maximální množství přijímaných odpadů, poplatkem za uložení nezatížených, využívaných jako technologický materiál na zajištění sklárky, kdy došlo k odstranění rozdílů mezi jednotlivými provozovateli skládek (maximální povolené množství odpadů k TZS se pohybovalo v rozmezí 20–50 % ročního množství přijatých odpadů a bylo stanovováno s ohledem na technologické potřeby a způsoby ukládání odpadů v daném zařízení) na jednotlivých 25 % objemu všech odpadů uložených na skládce za každý kalendářní rok.
- Další významnou změnou oproti současnému stavu je nakládání s popílky vzniklými při spalování nebezpečných odpadů, které musí být ukládány pouze v odděleném jednodruhovém sektoru sklárky po jejich předchozí úpravě sta-

Foto – archiv autora

bilizací některým z postupů uvedených v příloze č. 6 vyhlášky č. 294/2005 Sb.

- Novinkou je také skutečnost, že na sklárky odpadů již nemohou být přijímány odpady v průběhu technologického procesu stabilizace (za podmínek dodržení postupů přejímky dle přílohy č. 2 vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, po dokončení technologického procesu stabilizace), ale teprve až po jeho dokončení.

Zpracováním podmínek vyhlášky č. 294/2005 Sb. do závazných podmínek provozu stanovených ve vydaných integrovaných povoleních a jejich nedílných přílohách (provozní, havarijní, manipulační řády, případně jiné provozní předpisy) si vyžádá celkovou revizi platných povolení.

Povolovací orgány a krajské úřady budou muset provést na všech zařízeních kategorie 5.4, jichž se tato novelizace vyhlášky týká, kontrolu podle § 18 zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci, jejímž hlavním výsledkem, kromě možnosti zjištění případných nedostatků v provozování nebo jiných skutečností rozdílných od závazných podmínek provozu zařízení uvedených v integrovaném povolení, bude výzva provozovateli k podání žádosti o změnu integrovaného povolení v souladu s § 19 zákona č. 76/2002 Sb.

S ohledem na dotčení výrokových částí vydaných rozhodnutí o integrovaném povolení a jejich příloh se vždy bude jednat o změnu podstatnou, vyžadující podání žádosti o změnu integrovaného povolení a zahájení nového řízení se správními lhůtami uvedenými v zákoně č. 76/2002 Sb.

*Bc. Jiří Valta
CENIA, česká informační agentura
životního prostředí
Agentura integrované prevence*

Odpady versus vedlejší živočišné produkty

Bc. Jiří Valta, Ing. Lucie Svobodová

Problematika nakládání s odpady vznikajícími při výrobní činnosti podnikatelských subjektů je velice rozsáhlá a u specializovaných průmyslových odvětví, jakým je například potravinářství je ještě rozšířena o další veterinární a hygienické předpisy, které vyjmenované druhy odpadů vyjímají z dikce zákona o odpadech a mění je na vedlejší živočišné produkty.

Základním dokumentem je od 3. 5. 2003 závazné Nařízení (ES) č. 1774/2002 Evropského parlamentu a Rady z 3. října 2002, které klasifikuje vznikající vedlejší živočišné produkty dle jejich rizikového potenciálu. Důvodem pro vydání tohoto závazného předpisu bylo zapracování obecných zásad maximálního omezení možnosti šíření na člověka přenositelných nákaz, a to jak přímo přes zpracovávané živočišné produkty, tak prostřednictvím přenosu choroboplodných zárodků do živočišné suroviny krmivem, apod.

Rozdělení vedlejších živočišných produktů je provedeno do tří kategorií, kde 1. kategorie představuje materiál s nejvyšším a 3. kategorie s nejnižším potenciálem rizika.

Mezi materiál 1. kategorie patří:

- zvířata s podezřením na BSE nebo s potvrzenou BSE
- zvířata, která byla usmrcena v rámci programu vyhlazení BSE
- domácí zvířata, zvířata ze zoologických zahrad, zvířata z cirkusů
- pokusná zvířata
- specifikovaný rizikový materiál (SRM, dle rozhodnutí komise EU z 29. června 2000) a celá těla zvířat, obsahující rizikový materiál
- výrobky ze zvířat, kterým byly podávány zakázané látky
- výrobky ze zvířat, v nichž jsou překročeny maximální hodnoty pro určité kontaminanty životního prostředí dle skupiny B, bodu 3. (Dodatek 1. směrnice 96/23/ES)
- živočišný materiál z úpravny odpadních vod zpracovatelských podniků pro materiál 1. kategorie, pokud se zpracovává SRM (zbytky z pro-

sívání, odpady z lapačů písku, lapačů tuku nebo odpadního potrubí)

- kuchyňské odpady a odpady z jídel z dopravních prostředků v přeshraničním provozu
- směsi materiálů 1. kategorie a materiálem 2. a 3. kategorie

Materiál 2. představuje:

- kejda, obsah žaludků a střev
- živočišný materiál z úpravny odpadních vod jatek (s výjimkou případů, kdy vzniká SRM) a zpracovatelské podniky pro materiál 2. kategorie (zbytky z prosívání, odpady z lapačů písku, lapačů tuku nebo odpadního potrubí)
- výrobky ze zvířat, v nichž jsou překročeny maximální hodnoty pro určité kontaminanty životního prostředí dle skupiny B, bodu 1 a 2 (Dodatek 1. směrnice 96/23/ES)
- živočišné výrobky (s výjimkou kategorie 1) ze třetích zemí, které neodpovídají právním předpisům o nákazách zvířat
- zvířata, která nezahynou porážkou pro konzumaci lidmi (s výjimkou 1. kategorie)
- zvířata, která jsou usmrcována k vyhlazení nějaké nákazy zvířat (s výjimkou 1. kategorie)
- směsi materiálu 2. kategorie s materiálem 3. kategorie

Materiál 3. kategorie obsahuje:

- části těl jatečných zvířat způsobilé k požívání, které z obchodních důvodů nejsou určeny pro konzumaci lidmi
- části těl jatečných zvířat nezpůsobilé k požívání bez známek přenosných nemocí
- kůže, kopyta, rohy, štětiny, peří zvířat, která jsou způsobilá pro konzumaci lidmi
- krev ze zvířat (s výjimkou přežvýkavců), která jsou způsobilá pro konzumaci lidmi
- vedlejší živočišné produkty (kosti, chřtány), které vznikají při výrobě výrobků pro konzumaci lidmi

- „bývalé“ potraviny živočišného původu, které vzhledem k závadám již nejsou způsobilé pro konzumaci lidmi
- syrové mléko bez známek přenosných nemocí
- ryby a mořská zvířata (s výjimkou savců) pro výrobu rybí moučky
- vedlejší produkty ze zpracování ryb
- vedlejší produkty z líní ze zvířat bez známek přenosných nemocí
- krev, kůže, kopyta, peří, vlna, chlupy, kožešiny zvířat bez známek přenosných nemocí
- kuchyňské odpady a odpady z jídel z dopravních prostředků v přeshraničním provozu.

Rozdělení vedlejších živočišných produktů do skupin podle rizikovitosti je důležité zejména kvůli následnému zpracování, resp. bezpečnému odstranění. Obecně platí povinnost, že tyto produkty je nezbytně správně zařadit do kategorií, zajistit správné a bezpečné dočasné uskladnění, neprodleně předat oprávněné osobě, která musí zajistit bezpečný transport do specializovaného zařízení k úpravě, využití nebo odstranění.

Pro materiály je povoleno následné nakládání:

1. kategorie

- přímé spalování
- zpracování na masokostní moučku/tuk a spalování vyrobeného produktu
- zpracování na masokostní moučku/tuk (dle metody zpracování č. 1 dodatku V., kapitoly III. Nařízení (ES) č. 1774/2002 Evropského parlamentu a Rady z 3. října 2002) a odstranění uložením na skládce (s výjimkou materiálu TSE)
- kuchyňské odpady a odpady z jídel z dopravních prostředků v přeshraničním provozu: odstranění uložením na skládce
- likvidace způsobem odpovídajícím stavu vývoje vědy (po konzultaci s vědeckým řídicím výborem)

2. kategorie

- přímé spalování
- zpracování na masokostní moučku/tuk a spalování vyrobeného produktu
- vyškvařené tuky: využití k technickým účelům (ne ke kosmetickým a farmaceutickým účelům)
- zpracování na masokostní moučku/tuk (dle metody zpracování č. 1 dodatku V., kapitoly III. Nařízení (ES) č. 1774/2002 Evropského parlamentu a Rady z 3. října 2002) a využití jako organické hnojivo nebo ke zlepšení půdy

- zpracování na masokostní moučku/tuk (dle metody zpracování č. 1 dodatku V., kapitoly III. Nařízení (ES) č. 1774/2002 Evropského parlamentu a Rady z 3. října 2002) a využití v zařízení na výrobu bioplynu nebo v kompostovacím zařízení
- zpracování na masokostní moučku/tuk (dle metody zpracování č. 1 dodatku V., kapitoly III. Nařízení (ES) č. 1774/2002 Evropského parlamentu a Rady z 3. října 2002) a odstranění uložením na skládce
- rybí materiál: silážování nebo kompostování
- kejda, obsah žaludků a střev, mléko zvířat bez známek přenosných chorob: využití v zařízení na výrobu bioplynu nebo v kompostovacím zařízení nebo nanesení na půdu
- divoká zvířata bez známek přenosných chorob: zpracování na lovecké trofeje
- po konzultaci vědeckého výboru jiným způsobem

3. kategorie

- přímé spalování
- zpracování na masokostní moučku/tuk (dle metody zpracování č. 1 – 5 dodatku V., kapitoly III. Nařízení (ES) č. 1774/2002 Evropského parlamentu a Rady z 3. října 2002) a spalování nebo ukládání vyrobeného produktu na skládce
- zpracování na krmivo pro domácí zvířata
- zpracování na krmiva dle metody zpracování č. 1 (článek 17. ve spojení s dodatkem VII. Nařízení (ES) č. 1774/2002 Evropského parlamentu a Rady z 3. října 2002
- využití v zařízení na výrobu bioplynu nebo kompostování
- kuchyňské odpady a odpady z jídel (s výjimkou z dopravních prostředků v přeshraničním provozu): využití v zařízeních na výrobu bioplynu nebo kompostování
- rybí materiál: silážování nebo kompostování
- po konzultaci vědeckého výboru jiným způsobem

Ačkoli Nařízení (ES) č. 1774/2002 Evropského parlamentu a Rady povoluje využívání nebo odstraňování vedlejších živočišných produktů jedním z výše uvedených způsobů i v zařízeních určených k nakládání s odpady, zejména skládkách odpadů, naráží toto ustanovení na podmínky ukládání odpadů na skládkách specifikovaných ve vyhlášce č. 294/2005 Sb., která nepovoluje tyto odpady do zařízení přijmout. Obdobné problémy mohou nastat také se zařízeními, kde by tyto produkty mohly být materiálově nebo energeticky využity (zařízení na výrobu bioplynu,

kompostárny), kdy u většiny v ČR provozovaných zařízení je příjem těchto surovin, v povoleních k provozu, s ohledem na možná rizika zakázán. V naprosté většině bude tedy stále nutné využívat především asanační zařízení využívající spalovací proces, i když se nabízejí i další možnosti, jako například využití krve pro farmaceutické účely. Takové využití je však podmíněno realizací technických a organizačních opatření (chlazení, relativně malé % výtěžnosti, finanční a manipulační náročnost), která přilíší

nemotivují původce materiálu k využití a stále převažuje snadnější odstranění.

*Bc. Jiří Valta, Ing. Lucie Svobodová
CENIA, česká informační agentura životního prostředí
Agentura integrované prevence
Kodaňská 10
100 10 Praha 10
Jiri.Valta@cenia.cz
Lucie.Svobodova@cenia.cz*

Česko má zákon o obnovitelných zdrojích energie

Ing. Halina Adámková

Od 1. srpna 2005 v České republice platí zákon o podpoře energií z obnovitelných zdrojů. Tento zákon vychází ze směrnice Evropského parlamentu a rady 2001/77/EC a měl by vytvořit podmínky pro naplnění cíle podílu z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě v České republice ve výši 8% k roku 2010. Podle zahraničních expertů jde o jeden z nejmodernějších zákonů v Evropské unii.

Pokud se naplní předpoklady ekologů, že zákon nastartuje projekty na výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů, měly by do pěti let poklesnout emise oxidu uhličitého, hlavního skleníkového plynu, o čtyři milióny tun ročně. To je téměř tolik emisí, kolik vypustí všechna nákladní auta v zemi za rok. Dále zákon zmenší závislost na dovozech paliv a zvýší využívání zemědělské půdy, která nyní leží ladem a přinese nová pracovní místa.

Obnovitelnými zdroji se rozumí obnovitelné nefosilní¹ přírodní zdroje energie, jimiž jsou energie větru, energie slunečního záření, geotermální energie, energie vody, energie půdy, energie vzduchu, energie biomasy², energie skládkového plynu, energie kalového plynu a energie bioplynu.

Výhody pro výrobce „zelené“ elektřiny

Pro výrobce je nejdůležitějším principem zákona garance stabilní výkupní ceny po dobu patnácti let od uvedení elektrárny do provozu. Výrobce zelené elektřiny si může svobodně vybrat ze dvou na sobě nezávislých systémů podpory. Může nabídnout elektřinu provozovateli distribuční soustavy za pevně stanovenou výkupní cenu s tím, že ten má povinnost od něj veškerou vyrobenou elektřinu z obno-

vitelných zdrojů vykoupit. Pevně stanovené výkupní ceny jsou diferencovány podle specifických nákladů výroby elektřiny v jednotlivých typech zařízení.

Druhou možností výrobce je zvolit systém zelených bonusů³. V něm nabídne elektřinu obchodníkovi za tržní cenu a navíc obdrží od provozovatele distribuční soustavy prémii v podobě zeleného bonusu¹. Součet tržní ceny elektřiny a zeleného bonusu by měl výrobci – v případě, že jeho projekt odpovídá standardní ekonomické efektivnosti – zajistit o něco vyšší výnos než v systému pevných výkupních cen. Hodnota zeleného bonusu dlouhodobě garantována není, což umožňuje Energetickému regulačnímu úřadu meziročně reagovat jeho výší na vývoj tržních cen silové elektřiny⁴ na trhu. Zákon podporuje také výrobu elektřiny pro vlastní spotřebu. V tomto případě vzniká výrobci právo na úhradu zeleného bonusu.

Povinnost potvrzování původu elektřiny

Novinkou letošního roku je také potvrzování původu elektřiny. To vychází z novely energetického zákona č. 458/2000 Sb., podle které je obchodník s elektřinou „povinen uvádět při vyúčtování dodané elektřiny konečným zákazníkům jako součást dokladů údaje o podílu každého zdroje elektřiny na celkové směsi paliv dodavatele za předchozí rok, odkaz na veřejný zdroj informací o dopadu výroby elektřiny na životní prostředí“. Proto zákon na podporu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů zavádí povinnost výrobce zelené elektřiny zajistit samostatné měření vyrobené elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. Potvrzení původu elektřiny z obnovitelných zdrojů vydává výrobci operátor trhu s elektřinou.

Energie z biomasy

Největší potenciál má v České republice výroba elektřiny z biomasy. Podle expertních odhadů by se měla biomasa podílet v roce 2010 čtyřiceti procenty na výrobě elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a měla by produkovat 2,2 TWh elektrické energie. Základní předností je skutečnost, že uvolněný oxid uhličitý nenavýšuje antropogenní⁶ skleníkový efekt a nepodílí se na globálním oteplování. Biomasa má uzavřený cyklus uhlíku. To znamená, že všechn uhlík vypuštěný během produkce energie byl předtím rostlinami vázán prostřednictvím fotosyntézy. Z toho vyplývá, že bioenergie – na rozdíl od fosilní energie – nepřispívá k zesilování klimatických změn.

Zákon se vyrovnává i s citlivým tématem společného spalování uhlí a biomasy. Aby si dva různé typy využívání energetické biomasy nekonkurovaly, určuje pro spoluspalování biomasy s fosilními palivy⁷ nižší ceny než pro její čisté využívání.

Větrná energie

Druhým nejperspektivnějším obnovitelným zdrojem v horizontu následující dekády je větrná energie. Během následujících pěti let očekáváme nárůst výroby z 20 GWh na 930 GWh. To v praxi znamená realizaci desítek projektů větrných farem převážně v oblasti Krušných hor a Vysočiny. Technologie větrných elektráren procházejí nebývale rychlou modernizací. Aby nedocházelo k importu zastaralých technologií, omezuje Energetický regulační úřad podporu pouze na technologie, jejichž podstatná část (rotor a stator) nejsou starší dvou let.

Přínos zákona pro obce

Zákon umožňuje iniciativu v oblasti zajišťování vyšší energetické samostatnosti obce formou instalací elektráren na obnovitelné zdroje energie. Ve vazbě

na princip označování původu elektřiny pak může obec formulovat vlastní politiku ochrany klimatu.

Perspektivnost rozvoje instalací obnovitelných zdrojů se přenáší od vyjednávacích schopností se Státním fondem životního prostředí či schopností vyjednat podporu z Operačního programu Infrastruktura ke schopnostem projekt dobře připravit a jednat s bankou o regulérním komerčním úvěru. Biomasa umožňuje provázat energetickou politiku obce se zemědělskou a vytvořit nová pracovní místa. Výsledkem je zvyšování soběstačnosti a udržitelný rozvoj⁸ obce.

Nové ceny za výkup „zelené“ elektřiny

Energetický regulační úřad (ERÚ) v souvislosti s novelou zákona o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie stanovil minimální výkupní ceny od příštího roku vyhláškou, která vešla v platnost dne 29. 7. 2005. Na zhruba dvojnásobek by měly vzrůst výkupní ceny elektřiny vyrobené s využitím slunečního záření, naopak cena elektřiny z větrných elektráren by měla klesnout. Ceny do konce roku mohou ještě doznat mírných úprav.

Například u malých vodních elektráren uvedených do provozu od ledna 2006 stoupne minimální výkupní cena ze současných 2,05 Kč/kWh na 2,34 Kč/kWh. Výrazný růst vykáže také cena elektřiny vyrobená s využitím slunečního záření ze současných 6,04 Kč/kWh na 13,20 Kč/kWh. Úřad také stanovil ceny u elektřiny vyrobené s využitím geotermální energie či spalováním bioplynu.

Ceny pro elektřinu vyrobenou z bioplynu, větrných elektráren a biomasy úřad stanoví nejpozději v cenovém rozhodnutí v listopadu. U bioplynu ERÚ předpokládá mírný nárůst proti současné ceně a u ceny elektřiny z větrných elektráren úřad zvažuje snížení současné ceny 2,60 Kč/kWh pod úroveň 2,50 Kč/kWh.

Zlepšení podmínek představuje nárůst výkupních cen pro sluneční elektrárny, ty jsou však nákladné a v České republice je téměř nikdo neprovozuje.

Minimální výkupní ceny elektřiny v Kč/kWh: Zdroj ERÚ (Energetický regulační úřad):			
	Od 1. 1. 2006	2005	2004
MVE* v nových lokalitách	2,34	2,05	1,55
Větrné elektrárny	2,50	2,60	2,70
VE** spalováním skládkového plynu	2,23	–	–
VE spalování bioplynu v ČOV	2,23	2,42	2,4
VE využitím geotermální energie	4,50	3,50	3,0
VE využitím slunečního záření	13,20	6,04	6,00
VE spalováním biomasy	–	2,52	2,50
* Malé vodní elektrárny	** Výroba elektřiny		

Snížení cen za výkup větrné energie

Některé neziskové organizace se výrazného snížení výkupní ceny větrné energie obávají. Projekty nových elektráren by podle nich taková cena vytlačila pouze na největrnější místa na vrcholcích hor. Přitom se očekává, že účinná motivace k výstavbě větrných elektráren může přitáhnout asi 20 miliard korun investic do české ekonomiky během pěti let.

Výhodou větrné i sluneční energie je, že dokáže zajišťovat tzv. lokální spotřebitelskou energii – tedy vyrábět energii v malém měřítku v blízkosti spotřebitele. Čím více domů si bude moci pomoci větrem vyrábět vlastní elektřinu, tím menší a levnější budou větrné elektrárny a elektrická vedení.

Nevýhodou větrné energie je, že větrné turbíny mohou být stejně jako plachetnice celé dny bez pohybu. Aby se výroba elektřiny nezastavila, musejí se nasadit jiné zdroje, např. uhelné elektrárny, které produkci zefektivní. Když ale rozvodnou síť zaplaví energií silný vítr, musejí se ostatní zdroje vypnout, a k tomu se elektrárny spalující palivo nedokážou dost rychle přizpůsobit. Příval větrné energie může vytvořit přebytek. Například Dánsko musí někdy prodávat energii za neekonomické ceny svým sousedům.

V České republice jsou nejpriznivější plochy pro využití větrných elektráren (tj. plochy s hustotou výkonu větru⁷ nad 400 W/m²) v Krušných horách, Krkonoších a v Hrubém Jeseníku. Lokálně se vhodná území (s vyšší rychlostí větru) vyskytují též na vrcholcích a nejvyšších hřebenech Beskyd ojediněle i dalších pohoří (Javorníků, Doupovských hor, Českého středohoří, Ještědského hřbetu, Jizerských hor, Šumavy a Bílých Karpat). Poměrně vhodné jsou plochy s hustotou výkonu přes 200 W/m², které jsou v oblasti Žďárských vrchů a horního Posázaví, na pozvolných jihovýchodních svazích Českomoravské vrchoviny, v oblasti Oderských vrchů a Nízkého Jeseníku. Nejnižší hustotu výkonu větru mají údolí a území s velkou drsností povrchu (Sokolovská, Českobudějovická a Třeboňská pánev, severovýchodní část České tabule a severní části Hornomoravského úvalu). Podíl území ČR, na němž by byly vypočteny hodnoty přes 200 W/m² dosahuje 9 %, zatímco pro hranici 400 W/m² činí jen 1,2 %. Tyto plochy často leží ve zvláště chráněných územích a jejich výstavba bude mnohdy narážet na zájmy ochrany přírody a krajiny.

Slovníček pojmů:

1. *fosilní přírodní zdroje* = neobnovitelné: Látky na bázi uhlíku a vodíku, vzniklé před miliony let v zemské kůře přetvořením organických látek. Podle skupenství rozlišujeme tuhá paliva (uhlí), kapalná paliva (ropa) a plynná fosilní paliva (zemní plyn). Spalováním fosilních paliv se uvolňuje tepelná energie;

nefosilní přírodní zdroje = obnovitelné: Mluvíme-li o obnovitelných zdrojích energie, máme především na mysli využívání přírodních energetických zdrojů k výrobě elektrické a tepelné energie. Jedná se o zdroje, které jsou v podstatě nevyčerpatelné a stále se obnovující, jako je slunce, voda, vítr a biomasa;

2. *biomasa* je biologicky rozložitelná část výrobků, odpadů a zbytků z provozování zemědělství a hospodaření v lesích a souvisejících průmyslových odvětví, zemědělské produkty pěstované pro energetické účely a rovněž biologicky rozložitelná část vytríděného průmyslového a komunálního odpadu

3. *zelený bonus* je finanční částka navyšující tržní cenu elektřiny a hrazená provozovatelem regionální distribuční soustavy nebo přenosové soustavy výrobcí elektřiny z obnovitelných zdrojů, zohledňující snížené poškození životního prostředí využitím obnovitelného zdroje oproti spalování fosilních paliv, druh a jeho velikost výrobního zařízení, kvalitu dodávané elektřiny;

4. *silová elektřina* je elektřina, která nepodléhá regulaci ceny ze strany Energetického regulačního úřadu;

5. *antropogenní skleníkový efekt*: Navýšený přirozený skleníkový efekt v porovnání se skleníkovým efektem přirozeného původu. Vzniká působením skleníkových plynů antropogenního (lidského) původu (převážně spalování fosilních paliv a odlesňování);

antropogenní: Vytvořený, změněný či ovlivněný člověkem či jeho činností;

6. *udržitelný rozvoj*: Udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů;

7. *hustota výkonu větru* určuje možnost využití pohybovou energií větru v dané ploše (W/m²);

výkon větru je přímo úměrný hustotě vzduchu a třetí mocnině rychlosti větru (kW).

Odkazy:

- Energetický regulační úřad (<http://www.eru.cz/>)
- Česká energetická agentura (<http://www.ceacr.cz/>)
- Obnovitelné zdroje energie, Ekowatt (<http://www.ekowatt.cz/>)

- Moderní obec
- Ekolist
- Enviweb
- Vesmír
- National Geographic

Zdroj:

- Zákon č. 180/2005 Sb. o podpoře využívání obnovitelných zdrojů

Ing. Halina Adámková
CENIA, česká informační agentura
životního prostředí
Oddělení environmentálního vzdělávání,
výchovy a osvěty

Základní informace o technických pracovních skupinách v gesci MZe

Ing. Petr Zajíček, Ing. Ivana Špelinová

Abstrakt

Prostřednictvím zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezení znečištění, byly v gesci MZe vytvořeny tři technické pracovní skupiny pro kategorie 6.4, 6.5 a 6.6.

Klíčová slova:

IPPC, TPS, chovy drůbeže, prasat, kafilerie, BREF, BAT, počty podaných žádostí, počty vydaných rozhodnutí.

Technické pracovní skupiny

Ministerstvo zemědělství – 4 technické pracovní skupiny, hlavní a dále pak kategorie 6.4, 6.5, 6.6.

Ministerstvo průmyslu a obchodu – 20 technických pracovních skupin.

Ministerstvo životního prostředí – 7 průřezových (horizontálních) technických pracovních skupin.

Kategorie 6.4 – potravinářských výrobních

Vedoucí TPS: Ing. Ivan Severa (VÚPP)

Zástupci CENIA: Ing. Lucie Svobodová, Ing. Jitka Zagorová

Seznam zařízení:

- a) Jatká o kapacitě porážky větší než 50t denně.
 - b) Zařízení na úpravu a zpracování za účelem výroby potravin nebo krmiv
- Z živočišných surovin (jiných než mléka), o výrobní kapacitě větší než 75t hotových výrobků denně,

- Z rostlinných surovin, o výrobní kapacitě větší než 300t hotových výrobků denně (v průměru za čtvrtletí).
- c) Zařízení na úpravu a zpracování mléka, kde množství odebíraného mléka je větší než 200t za den.

Pracovní náplň TPS pro rok 2005:

- Překlady BREF – potraviny, nápoje, mléko,
- Informační kampaň.

Asanační podniky – mapa ČR s vyznačením obsluhovaného území

Kategorie 6.5 – asanační ústavy

Vedoucí TPS: Ing. Josef Kališ (MZe)

Zástupce CENIA: Ing. Ivana Špelinová

Seznam zařízení:

Zařízení na zneškodňování nebo zhodnocování zvířecích těl a živočišného odpadu o kapacitě zpracování větší než 10t denně.

Integrované povolení získal zatím pouze jeden asanační ústav (ASAP, s.r.o.). Další žádost o IP pro společnost ASAVET, spol. s.r.o. je ve stádiu přerušení.

Pracovní náplň TPS pro rok 2005:

- Vypracování BREF pro kategorii 6.5,
- Vypracování metodiky pro EMAS,
- Pravidla pro zacházení se SRM,
- Informační kampaň.

Kategorie 6.6 – intenzivní chovy drůbeže nebo prasat

Vedoucí TPS: Ing. Petr Zajíček (MZe)

Zástupce CENIA: Ing. Jaroslava Malířová

Seznam zařízení:

Zařízení s projektovanou kapacitou větší než:

- 40 000 ks drůbeže
- 2 000 ks prasat na porážku
- 750 ks prasnic

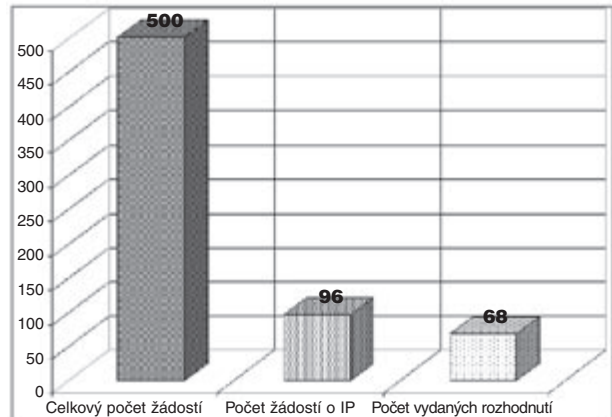
V budoucnu se počítá se zahrnutím zařízení pro velkochovy skotu.

Pracovní náplň TPS pro rok 2005:

- Komplexní kategorizace hospodářských zvířat,
- Vytvoření databáze biologicky rozložitelných odpadů,
- Informační kampaň.

Kritický stav žádostí o IP pro kategorii 6.6

(Všechna zařízení by měla mít vydané IP do 30. 10. 2007).

V únoru až březnu letošního roku proběhla informační kampaň pořádaná MZe, kdy bylo realizováno 7 seminářů a odborná, zemědělská a potravinářská veřejnost byla seznámena se zákonem č. 76/2002 Sb. Seminářů se zúčastnili pozvaní zástupci krajských úřadů, České inspekce životního prostředí, Zemědělských agentur, Agrární a potravinářské komory a agentury CENIA. Další soubor seminářů by měl proběhnout v září a říjnu letošního roku.

*Ing. Petr Zajíček
Ministerstvo zemědělství
Ing. Ivana Špelinová
CENIA, česká informační agentura
životního prostředí
Agentura integrované prevence*

Informace o technických pracovních skupinách (TPS)

Rozhodnutím Ministerstva životního prostředí byla CENIA, česká informační agentura životního prostředí, pověřena založením a řízením dvou nových průřezových TPS.

TPS Nakládání s odpadními vodami a odpadními plyny

- TPS byla založena ustavujícím jednáním skupiny dne 23. 6. 2005, v prostorách CENIA, české

informační agentury životního prostředí, Kodaňská 10, Praha 10

- Na ustavujícím jednání byl vymezen statut TPS a popsána pravidla pro činnost TPS
- Byla vymezena zodpovědnost vedoucího TPS za činnost skupiny směrem k MŽP, jako gestorovi
- Jako základ činnosti byl označen referenčním dokument o nejlepších dostupných technických Běžné čištění odpadních vod a odpadních plynů – Systémy managementu v chemickém

průmyslu (únor 2002), zveřejněný v českém překladu na www.ippc.cz.

- TPS se bude prezentovat na Fóru o výměně informací o nejlepších dostupných technikách v říjnu 2005
- Vedoucí TPS Nakládání s odpadními vodami a plyny byla jmenována Ing. Martina Foytlová, CENIA, česká informační agentura životního prostředí
- Kontakt: martina.foytlova@cenia.cz

TPS Skladováním nebezpečných látek

- TPS byla založena ustavujícím jednáním skupiny dne 23. 6. 2005, v prostorách CENIA, české informační agentury životního prostředí, Kodaňská 10, Praha 10

- Na ustavujícím jednání byl vymezen statut TPS a popsána pravidla pro činnost TPS
- Byla vymezena zodpovědnost vedoucího TPS za činnost skupiny směrem k MŽP, jako gestorovi
- Jako základ činnosti byl označen referenčním dokument o nejlepších dostupných technikách Reference Document on Best Available Techniques on Emission from Storage (January 2005) a jeho překlad do českého jazyka
- TPS se bude prezentovat na Fóru o výměně informací o nejlepších dostupných technikách v říjnu 2005
- Vedoucím TPS Skladováním nebezpečných látek byl jmenován Ing. Jaroslav Zich, CENIA, česká informační agentura životního prostředí
- Kontakt: jaroslav.zich@cenia.cz

Informace: Mapové služby Portálu veřejné správy České republiky

CENIA, česká informační agentura životního prostředí, je provozovatelem a správcem Mapových služeb Portálu veřejné správy České republiky.

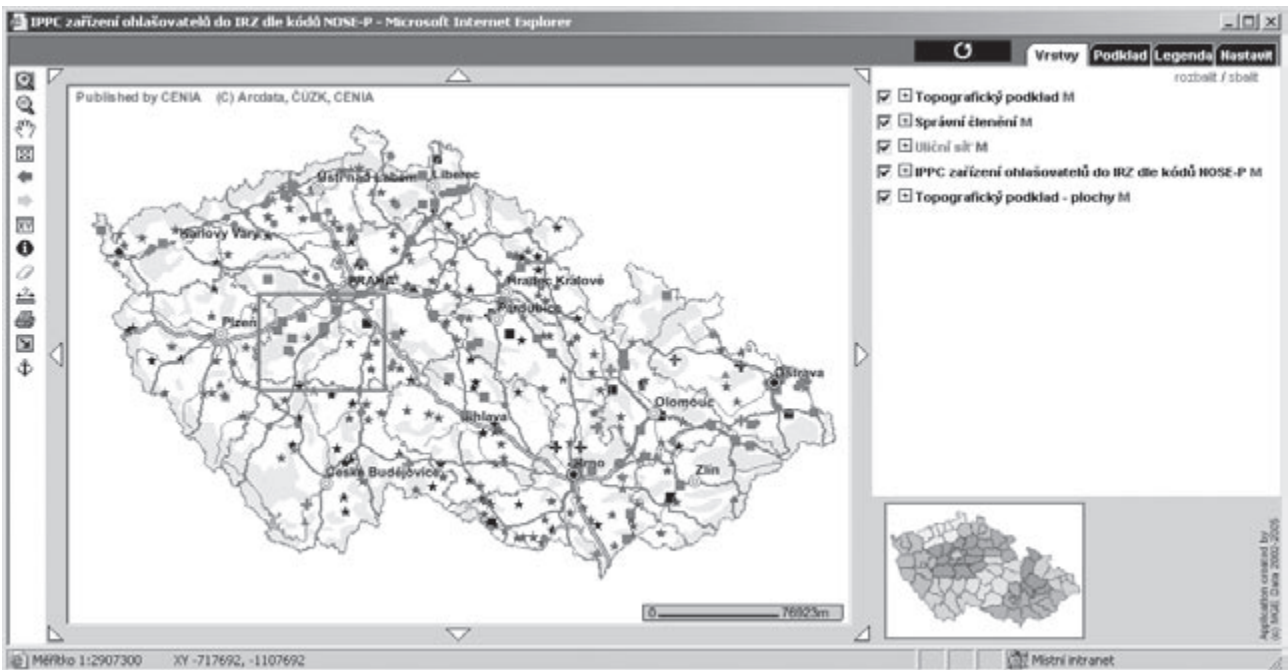
Mapový server <http://geoportal.cenia.cz> je webová služba, která poskytuje státem garantovaná prostorová data. Slouží jako veřejný portál prostorově definovaných informací z různých zdrojů a odlišného tématického zaměření. Obsahuje množství samostatných úloh, rozdělených převážně podle tématického obsahu. Univerzálními úlohami jsou topografické podklady a administrativní členění, sloužící rovněž jako referenční data pro ostatní úlohy.

Grafické rozhraní mapového serveru umožňuje interaktivní práci s mapou: změnu měřítka, vyhledávání pomocí souřadnic, měření vzdáleností, vypínání

a zapínání zobrazování jednotlivých vrstev atd. Kromě zobrazení prostorových dat v mapě nabízí i možnost výpisu textových informací o vybraném objektu.

Mapové služby běží na linuxových serverech a jsou postaveny na technologiích ESRI ArcIMS a ArcSDE, které zajišťují vysoký výkon, širokou škálovatelnost tech-

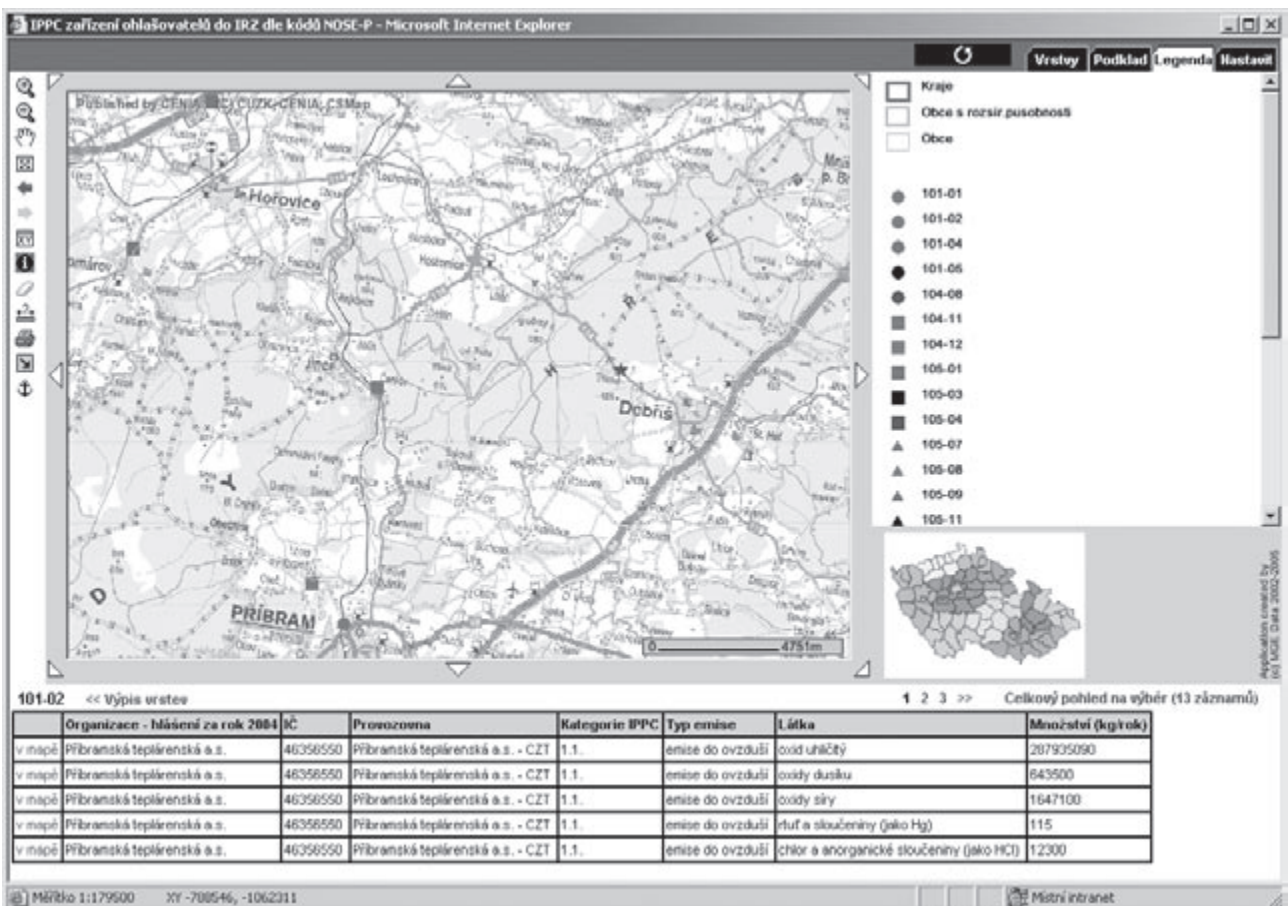

nického řešení a poskytují dobrou možnost pro budoucí rozšiřování nabízených služeb. Aplikační nadstavbu a uživatelské rozhraní představuje programový systém Mapmaker, který je úspěšně nasazen na mnoha dalších mapových serverech ve sféře působnosti státní správy, samosprávy a příspěvkových organizací.

Data jsou organizována po jednotlivých vrstvách, které jsou buď vektorové nebo rastrové.

Rastrová data jsou použita převážně jako podklad pro zobrazení tématických vektorových vrstev ve velkých měřítkách. Podrobnější popis dat, obsahující mimo jiné jejich zdroj, obecnou charakteristiku a souřadnicový systém, je uveden v metainformačním systému, který je vytvořen v souladu s ČSN ISO 19115 Geografické informace – metadata.

EIA – IPPC – SEA – vydává MŽP ve spolupráci s CENIA, českou informační agenturou životního prostředí.

- Redakce CENIA, Kodaňská 10, 100 10 Praha 10 – Vršovice, tel. 267 22 52 11
- Administrace a objednávky: SEVT a. s., Pekařova 4, 18 106 Praha 8 – Bohnice, 283 0 90 354 (52), fax. 233 543 918, e-mail sevt@sevt.cz, www.sevt.cz • **ISSN – tištěná verze. 1211-7296 • MK ČR E 7678.**
- Předplatné měsíčníku Věstník a Zpravodaj MŽP s čtvrtletníkem EIA • IPPC • SEA pro rok 2005 je 750,- Kč.
- Sazba: Litostudio.cz. Tisk PeMa. Otištěné příspěvky nemusí vždy vyjadřovat stanovisko MŽP.